

Сікорський О. П.

старший викладач кафедри правознавства, Гуманітарний факультет
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
(Україна, Миколаїв), sikorskiiar@rambler.ru

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано позиції науковців щодо визначення і з'ясування сутності інституту адміністративної відповідальності та розглянуто її основні ознаки.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративні стягнення.

На сучасному етапі розвитку Української держави, одним з основних завдань є забезпечення законності й державної дисципліни в усіх сферах діяльності суспільства.

Однак, зміцнення правової основи функціонування держави неможливе без ефективної боротьби з адміністративними правопорушеннями та притягненням осіб, які їх вчинили до адміністративної відповідальності. Оскільки на сьогодні, це найпоширеніший вид юридичної відповідальності в правовій системі України, а система норм, які регулюють відносини адміністративної відповідальності становлять окремий адміністративно-правовий інститут.

Поряд із цим слід зазначити, що правові норми, які регулюють інститут адміністративної відповідальності, захищає великий масив різноманітних суспільних відносин, що складаються під дією норм адміністративного права, а також інших галузей права, зокрема в сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки, охорони праці та здоров'я населення, боротьби з корупційними проявами та ін.

Значущість проблеми адміністративної відповідальності також підтверджується інтенсивним реформуванням адміністративно-деліктного законодавства, яке відбувається протягом останніх років.

Проблеми адміністративної відповідальності протягом тривалого часу досліджували такі науковці-адміністративісти, як А. Агапов, Д. Бахрах, Ю. Битяк, І. Галага, І. Голосніченко, С. Гончарук, Л. Коваль, В. Колпаков, А. Комзюк, Б. Лазарев, С. Петков та ін. Проте й досі, розробка визначення поняття адміністративної відповідальності є однією з основних проблем майбутнього адміністративного законодавства, тому що дана дефініція, не закріплена чинним законодавством і може відображати лише суб'єктивну думку науковців.

В юридичній літературі під адміністративною відповідальністю розуміють покладення на порушників загальнообов'язкових правил, що діють в управлінні та в інших сферах, адміністративних стягнень, котрі тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового чи морального характеру [1, с. 184].

В свою чергу, теоретики права розуміння адміністративної відповідальності, у більшості випадків, зводять її до різновиду юридичної відповідальності, яка, у свою чергу, є видом соціальної відповідальності.

Більш конкретніше до визначення поняття адміністративної відповідальності підходять вчені-адміністративісти. Зокрема, Ю. Битяк та В. Зуй зазначають, що «адміністративна відповідальність – це один із видів юридичної відповідальності, якому притаманні всі ознаки останньої (настає при наявності вини, на основі норм права, за правопорушення, пов'язана з державним примусом)» [2, с. 85]. Вони також зазначають, що адміністративна відповідальність є складовою адміністративного примусу, наділена всіма його якостями. Приблизно такої самої думки про поняття адміністративної відповідальності дотримуються А. Комзюк, В. Гуменюк, Є. Безсмертний та ін.

В. К. Колпаков вважає, що адміністративна відповідальність – «... специфічне реагування держави на адміністративні правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення» [3, с. 289].

В. Б. Авер'янов зазначає, що під адміністративною відповідальністю необхідно розуміти накладення різновид юридичної відповідальності, що являє

собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [4, с. 430-431].

Незважаючи на певні розбіжності у визначеннях, основний загальний науковців виділяє наступні ознаки адміністративної відповідальності: підставою для її настання є адміністративний проступок; вона реалізується в умовах неслужбової підлеглості; велика кількість органів, що уповноважені накладати стягнення; порядок накладання адміністративних стягнень визначається нормами адміністративного права. Розглянемо деякі вищевказані ознаки більш детально.

Фактичною підставою адміністративної відповідальності вчинення адміністративного проступку закріпленого в статті 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5] або ж порушення загальнообов'язкових правил, які регулюються нормами різних галузей права, але за умови, що вони тягнуть адміністративні санкції відповідно Кодексу України про адміністративні правопорушення [5].

Важливою складовою адміністративної відповідальності є система адміністративних стягнень. Під адміністративним стягненням Н. Хорошак пропонує розуміти покарання, закріплене санкцією порушеної правової норми чи норми, яка забезпечує її захист та застосовується органами адміністративної юрисдикції до особи, що вчинила адміністративний проступок [6, с. 4]. Аналізуючи наведене визначення, слід зазначити, що воно не охоплює заходів запобігання, що є характерною особливістю адміністративного стягнення.

Усі стягнення, будучи пов'язаними між собою, передбачають наступну мету: покарання правопорушника, припинення протиправного вчинку, відновлення порушених правовідносин, виправлення правопорушника та запобігання можливим з його боку новим проступкам, а також відшкодування завданих проступком збитків [1, с. 164]. Загальна система адміністративних стягнень наведена в статті 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5], де їх перераховано з урахуванням зростання суворості.

Отже, виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що адміністративна відповідальність – один із видів юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні до фізичних (юридичних) осіб, які вчинили адміністративні правопорушення (проступки) адміністративних стягнень майнового, морального, особистісного чи іншого характеру й накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і в порядку, встановлених нормами адміністративного права.

Будучи різновидом правової відповідальності, адміністративна відповідальність є закономірним наслідком невиконання або неналежного виконання фізичною або юридичною особою правил поведінки в суспільстві, виявом негативної реакції державних органів та громадських організацій на діяння, які розцінюються як адміністративні правопорушення (проступки). Адміністративна відповідальність є засобом реалізації конкретної адміністративної санкції у вигляді того або іншого адміністративного стягнення.

Література

1. Копейчиков, В. В. Правознавство : навч. посіб. / В. В. Копейчиков, В. І. Бобир, С. Е. Демський, А. М. Колодій та ін. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 704 с.
2. Битяк, Ю. П. Адміністративне право України : конспект лекцій / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Харків, 1996. – С. 85.
3. Колпаков, В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков. – К., 1999. – С. 289.
4. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юридична думка, 2004. – Т. 1. : Загальна частина. – 584 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
6. Хорошак, Н. В. Адміністративні стягнення та їх застосування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Н. В. Хорошак. – К., 2003. – 16 с.

References

1. Kopieichykov V.V., Bobyr V.I, Demskyi S.E., Kolodii A.M. Pravo znavstvo [Jurisprudence]. Kyiv, Yurinkom Inte Publ., 1999. 704 p.
2. Bytiak Yu.P., Zui V.V. Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative Law of Ukraine]. Kharkiv, 1996. 160 p.
3. Kolpakov V.K. Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative Law of Ukraine]. Kyiv, 1999. 736 p.
4. Averianov V.B. Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs [Administrative Law of Ukraine]. Kyiv, Yurydychna dumka Publ., 2004. Vol. 1. 584 p.
5. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [The code of Ukraine about administrative offenses]. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR [Lists of Verkhovna Rada of UkSSR]. 1984. Dodatok no. 51, article 1122.
6. Khoroshchak N.V. Administratyvni stiahnennia ta yikh zastosuvannia. Avtoreferat Diss. [Administrative penalties and their application]. Kyiv, 2003. 16 p.

Sikorskiy O. P., Senior Instructor of the Department of Law Studies, Humanitarian Faculty of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), sikorskiiap@rambler.ru

The concept and content and content administrative responsibility in the legal system Ukraine

The positions of scientists to definition and clarify the essence of the institute of administrative responsibility and it's basic features have been analyzed and considered.

Keywords: administrative responsibility, administrative penalties.

Сикорский А. П., старший преподаватель кафедры правоведения, Гуманитарный факультет Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), sikorskiiap@rambler.ru

Понятие и содержание административной ответственности в правовой системе Украины

В статье проанализированы позиции ученых относительно определения и сущности института административной ответственности и рассмотрены её основные признаки.

Ключевые слова: административная ответственность, административные взыскания.